

Universitat autònoma de Barcelona. Facultat de Ciències de la Informació.

Història universal contemporània

Primer curs.

Francesc Espinet i Burunat

TEMARI

I. La historiografia.

1.- La història: arma, (ciència), tècnica.

La evolució del coneixement històric a través dels temps. Teoria de la història: saber, ideologia i ciència. La historiografia en el sí de les anomenades ciències socials i humanes. Fonts, tècniques i mètodes. Els mitjans de comunicació i la història.

2.- La dinàmica històrica.

Mode de producció i formació econòmico-social. Estructura i sobreestructura. El temps i l'espai. Els grups socials: ètnia, classe, nació, gènere, edat. El poder i l'estat.

II. De l'Antic règim a les societats capitalistes.

3.- L'Antic règim. (ss. XVI-XVIII).

La transició del feudalisme al capitalisme. La societat estamental. Del cesarisme a l'absolutisme. Les revolucions europees del s. XVII. El despotisme il.lustrat. Racionalisme i il.lustració. Les formacions tributàries extraeuropees i l'acció del colonialisme.

4.- Les revolucions (1770-1825).

La revolució industrial anglesa. La revolució francesa. Les independències americanes. Naixement del proletariat. El liberalisme.

5.- La nova societat capitalista (1815-1871).

La industrialització. De les restauracions post-napoleòniques a les revolucions de 1848-1849. Organització del proletariat. Les noves societats dels "burgesos conqueridors" i la seva primera crisi: 1850-1871. Una organització capitalista original: U.S.A.

III. Del neixement de l'imperialisme capitalista a la segona guerra mundial (1871-1945).

6.- L'època de la implantació de l'imperialisme (1871-1914).

Els trets específics de l'imperialisme en la seva formació històrica. Centre i perifèria a les societats europees. U.S.A. com a centre imperialista al Nou Món. L'oposició estructural a la societat capitalista: obrers, camperols, "Indígenes", "segon sexe", etc. El bullit la "la fi de segle".

7.- La dependència dels països colonitzats en el segle XIX.

Imperialisme i colonialisme. Amèrica llatina invertibrada. La penetració a Àsia i a Oceania. El repartiment de l'Àfrica. Una excepció: el Japó entorn de la "revolució Meiji".

8.- La primera crisi general de l'imperialisme i la revolució socialista (1914-1921).

La primera guerra mundial (1914-1918). La revolució soviètica i la Internacional comunista. L'Europa de las naciones i de les democràcies. La creació de la Societat de les Nacions.

9.- La implacable recomposició de l'imperialisme a escala mundial (1921-1945).

Les noves democràcies i les noves dictadures. El feixisme. El crac del 29. El nacional-socialisme. El New Deal americà. La construcció del socialisme a la U.R.S.S. La segona guerra mundial (1939-1945).

10.- El tercer món del 1898 al 1945.

Amèrica llatina, de la guerra de Cuba i la revolució mexicana a la dependència dels U.S.A. Xina, de la república a la guerra contra el Japó. L'imperialisme japonès al Pacífic. Índia, Indoxina, Indonèsia, el Món islàmic i l'Àfrica negra: expoliació colonial i alliberament nacional.

IV. El món actual.

11.- "El món occidental"

Els U.S.A., estat hegemònic imperialista. El tràgic Gran guinyol europeu. El Japó del miracle econòmic. Els subimperialismes i la seva febllesa.

12.- "El món socialista"

La U.R.S.S., de l'estalinisme a la gerontocràcia. Les "democràcies populars" europees. Xina, del maoisme a la tecnocràcia.

13.- "El tercer món"

Independència política i subdesenvolupament econòmic. El tercermundisme i les seves relacions internes. Les vies pròpies de desenvolupament i el neocolonialisme. Els socialismes subdesenvolupats. Tipologia i especificitats estatals; alguns exemples.

14.- Les contestacions al sistema.

La confrontació entre els blocs: de la guerra freda a la coexistència pacífica; de la crisi general dels setanta a la militarització dels vuitanta. Clivellaments entre els blocs: U.S.A.-Mercat comú europeu-Japó; U.R.S.S.-Xina-Democràcies populars. El tercer món enfront de les metròpolis: de les guerres revolucionàries a la guerra del petroli. La contestació interior: moviments obrers i populars; les nacions sense estat; la marginació de la "segona societat"; l'antimilitarisme; resistències interiors en el "tercer món" a la industrialització-estatificació.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

(Les obres que a continuació s'esmenten són merament indicatives; durant el curs, el tema bibliogràfic serà objecte d'un tractament privilegiat.)

W. Abendroth. Historia social del movimiento obrero europeo. Barcelona, Laia, 1974.

W.P. Adams. Los Estados Unidos de América. Madrid, Siglo XXI, 197

- S. Amin. Sobre el desarrollo desigual de las formaciones sociales. Barcelona, Anagrama, 1976.
- Autors diversos. Historia de la Humanidad. Unesco-Planeta, desde 1977
- Autors diversos. Historia del mundo moderno. Universidad de Cambridge-Sopena, 1975-1978.
- Autors diversos. Historia económica de Europa. Fontana-Crítica, des del 1978.
- Autors diversos. Historia moderna y contemporánea. Barcelona, Pala, 1977
- Autors diversos. Historia universal. Siglo XX. Madrid, Historia 16, des del 1983.
- J. Chesneaux. Asia oriental en los siglos XIX y XX. Barcelona, Labor, 1969.
- J. Chesneaux. ¿Hacemos tablarasa del pasado? Madrid, Siglo XXI, 1978.
- C. Coquery-Vidrovitch i M. Moniot. África negra de 1800 a nuestros días. Barcelona, Labor, 1976.
- J. Fontana. Historia. Análisis del pasado y proyecto social. Barcelona, Crítica, 1982.
- Cl. Fohlen. La América anglosajona de 1815 a nuestros días. Barcelona, Labor, 1975.
- T. Halperin. Historia contemporánea de América latina. Madrid, Alianza, 1969.
- E.J. Hobsbawm. Las revoluciones burguesas. Madrid, Guadarrama, 1969.
- E.J. Hobsbawm. La era del capitalismo. Madrid, Guadarrama, 1977.
- G. Mori. La revolución industrial. Barcelona, Crítica, 1983.
- R. Palmer i J. Colton. Historia contemporánea. Madrid, Akal, 1980.
- C.M. Rama. Historia de América latina. Barcelona, Bruguera, 1978.
- E. Schnerb. El siglo XIX. Barcelona, Destino, 1982.
- P. Vilar. Iniciación al vocabulario del análisis histórico. Barcelona, Crítica, 1980.

OBJECTIUS I AVALUACIÓ

El coneixement de la problemàtica exposada en el "Temari" -i de les eines per a assolir aquest coneixement- serà avaluat a través de dos tipus ~~de~~ d'exercicis:

- 1) dos treballs en profunditat sobre algun aspecte de dos dels quatre grans apartats (numeració romana) del "Temari"; i
- 2) dos examens sobre els altres dos apartats, que podran ser orals i/o escrits.

Un dels dos treballs esmentats serà realitzat com a producte per a un mitjà de comunicació: vídeo, còmic, muntatge audiovisual, programa radiofònic, film, periodisme escrit, etc.

L'altre tindrà la forma d'estudi acadèmic erudit o d'informe bibliogràfic, crític.

Durant el curs es farà especial atenció a la primera i a la darrera de les quatre parts del programa. Això, degut a la importància d'una base teòrica per tal de poder interpretar el conjunt del desenvolupament de la societat, d'una banda; i, de l'altra, perquè, per a futurs informadors (o teòrics de la informació), sembla necessari un especial aprofundiment en la història més propera. (Precisament per aquesta darrera raó es recomana que el treball dels alumnes per a un mitjà de comunicació sigui fet sobre alguna matèria de l'apartat El món actual. Els alumnes podran elegir segons el seu criteri aquelles parts del "temari" sobre les que faran treballs i aquelles de les que seran examinats. Els treballs podran ser col·lectius (amb un màxim de tres persones).

Durant el primer trimestre es procurarà explicar lliçons. De gener a abril es tractarà la resta del programa, el maig serà reservat per a l'exposició, pública dels treballs sobre mitjans de comunicació.

Bellaterra, set

de vida de
el tema. Evolució
ganització del tre-
ura obrera.